

Sygn. akt III AUa 503/12

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska
Sędziowie	SSO del. Ewelina Kocurek - Grabowska (spr.) SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2012r. w Katowicach

sprawy z odwołania Przedsiębiorstwa (...)

Sp. z o.o. w B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanych: B. K. (B. K.),

G. K. (G. K.), H. N. (H. N.), M. K. (M. K.)

o wymiar składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne

na skutek apelacji Przedsiębiorstwa (...)

Sp. z o.o. w B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 24 listopada 2011r. sygn. akt XI U 2755/09

postanawia:

1. **uchylić zaskarżony wyrok w przedmiocie zawartego w punkcie 2 rozstrzygnięcia o kosztach procesu i w tym zakresie przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego,**

2. odrzucić apelację w pozostałej części.

/-/SSO del.E.Kocurek-Grabowska /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 lipca 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne dla ubezpieczonego H. N. za okres maja 2004r., jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B..

Decyzją z dnia 15 września 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne dla ubezpieczonego B. K. za okres od sierpnia 2003r. do sierpnia 2004r., jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B..

Decyzją z dnia 13 lipca 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne dla ubezpieczonego G. K. za okres od marca 2004r. do maja 2004r., jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B..

Decyzją z dnia 13 lipca 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne dla ubezpieczonego M. K. za okres od lipca 2003r. do lutego 2004r., jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B..

W uzasadnieniach powyższych decyzji - w oparciu o przepisy ustawy z dnia

13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r.

w sprawie wysokości i warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, Kodeksu pracy, ustawy z dnia 6 lutego 1997r. o powszechnym ubezpieczeniu społecznym w Narodowym Funduszu Zdrowia i ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz powołując się na ustalenia poczynione w toku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek, przedstawione w protokole kontroli z dnia

23 lipca 2008r. - organ rentowy stwierdził, że Spółka (...) nie wliczała do podstaw wymiaru składek osób delegowanych do pracy na terenie Niemiec, świadczeń

w naturze z tytułu zbiorowego zakwaterowania pracowników w okresie świadczenia przez nich pracy za granicą.

Zdaniem organu rentowego, ubezpieczeni korzystali w okresie oddelegowania do pracy w Niemczech z bezpłatnego zakwaterowania, zatem uzyskiwali przychody

w wysokości wartości świadczeń ponoszonych przez pracodawcę z tytułu ich zakwaterowania w kwaterach prywatnych. W związku z powyższym organ rentowy naliczył składki za zakwaterowanie na podstawie ryczałtu w wysokości 25% limitu określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości i warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju.

Nadto wskazał, że płatnik deklarował podstawy wymiaru składek od łącznej kwoty wynagrodzenia wypłacanego w euro, które pomniejszał o równowartość diet wyliczonych za ostatni dzień urlopu przed rozpoczęciem pracy w

Niemczech; za dzień pobytu pracownika w Niemczech, który przypadał na ostatni dzień niezdolności do pracy z powodu choroby; za dzień pobytu pracownika w Niemczech, który przypadał na ostatni dzień urlopu bezpłatnego i za dzień pobytu pracownika w Niemczech przed dniem rozpoczęcia pracy określonym w umowie o pracę.

W odwołaniach od powyższych decyzji Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. w B. wnosila o zmianę zaskarżonych decyzji i wyłączenie z podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne kosztów zakwaterowania pracowników w Niemczech oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego. Spółka podniosła, że zainteresowani w okresie oddelegowania do pracy za granicę korzystali wprawdzie z bezpłatnego zakwaterowania, jednakże kosztów tego zakwaterowania odwołująca w żadnym zakresie nie ponosiła, dlatego nie wliczyła do podstawy wymiaru składek kwot z tego tytułu. Zdaniem odwołującej, wliczenie przez ZUS do podstawy wymiaru składek

z tego tytułu ryczałtowych kwot w wysokości 25% limitu za nocleg, wynikającego

z załącznika do rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002r. (dotyczącego Niemiec) jest oczywiście bezzasadne. Ponadto, odwołująca podniosła, że w zaskarżonych decyzjach określono nową wysokość podstawy wymiaru składek, nie wskazując na różnicę między kwotą, od której składki zostały naliczone i opłacone, a kwotą przypisu składek wyliczoną w trakcie kontroli. Spółka (...) domagała się wyłączenia

z podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne kosztów zakwaterowania pracowników w Niemczech oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań od wszystkich zaskarżonych decyzji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, podtrzymując stanowisko wyrażone w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji.

Sąd Okręgowy w Katowicach po wspólnym rozpoznaniu odwołań Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B. od wyżej wymienionych decyzji, wyrokiem z dnia 24 listopada 2011r. zmienił zaskarżone decyzje i nakazał organowi rentowemu wyłączenie z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. K., B. K., G. K., H. N., kwoty stanowiące koszty zakwaterowania, a także zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. kwotę 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, a to: zestawienia dni pobytu zainteresowanych w spornych okresach oraz różnic w podstawie oskładkowania pomiędzy wyliczeniem ZUS, a kwotą deklarowaną przez Spółkę, zeznań prezesa Spółki, zeznań świadka T. G., Sąd Okręgowy ustalił, iż Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. w B. wpisana jest w Krajowym Rejestrze Sądowym - Rejestrze Przedsiębiorców i prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wykonawstwa robót remontowo-budowlanych od wielu lat, wysyłając swoich pracowników na kontrakty zagraniczne do Niemiec.

Zainteresowani podlegali obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym

i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Polsce z tytułu zatrudnienia na podstawie umów

o pracę zawartych z (...) Spółką z o.o. w B., a w okresach objętych zaskarżonymi decyzjami byli zatrudnieni na terytorium Niemiec.

Z kolei Sąd ustalił, że w okresie oddelegowania do pracy za granicą w/w ubezpieczeni korzystali z bezpłatnych miejsc noclegowych w kwaterach zbiorowych. Osobom, które jako pracownicy Spółki (...) przybyły z Polski do pracy na terenie Niemiec, lokale zapewniał niemiecki kontrahent Spółki. Płatnik nie ponosił z tego tytułu żadnych kosztów.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że sporna kwestia

w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy koszty zakwaterowania stanowią przychód zainteresowanych, będący podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracownika określają przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.09.205.1585 j.t.) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy

wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U.98.161.1106). Do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się odpowiednio - z mocy art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.08.164.1027 j.t.) - przepisy regulujące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób.

Sąd powołał się na treść art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych stanowiący, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1

pkt 1-3 i pkt 18 a (tj. m. in. pracowników) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10. Z kolei w art. 4 pkt 9 cyt. ustawy wskazano, iż przychodem są przychody

w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Również Sąd podał, że w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. wskazano, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z dnia

13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137. poz. 887) oraz § 2.

W ustawie z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.10.51.307 j.t.) Sąd wskazał, że przewidziano, iż co do zasady przychodami są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze

i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1 cyt. ustawy).

Stosownie do art. 12 ust. 1 tej ustawy za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń,

a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Ostatecznie Sąd wskazał na § 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r., zgodnie z którym wartość pieniężną świadczeń

w naturze ustala się w wysokości ekwiwalentu pieniężnego określonego w przepisach o wynagradzaniu, a w razie ich braku - jeżeli przedmiotem świadczeń są rzeczy lub usługi zakupione przez pracodawcę - według cen ich zakupu.

W świetle powyższych unormowań Sąd Okręgowy uznał, że zaliczenie danego świadczenia jako przychodu pracownika z tytułu stosunku pracy możliwe jest

w sytuacji, gdy takie świadczenie pochodziło z majątku pracodawcy.

Świadczenia w postaci bezpłatnego zakwaterowania otrzymane nie od pracodawcy,

a od osoby trzeciej (w niniejszej sprawie od niemieckich kontrahentów Spółki (...)), nie jest przychodem w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiąganym przez pracownika u pracodawcy w ramach stosunku pracy; tym samym dochód taki nie może stanowić podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne. Zdaniem Sądu Okręgowego, koszty związane z zakwaterowaniem pracowników, ponoszone przez pracodawcę, są ponoszone nie „za pracownika”, lecz „na pracownika” i w konsekwencji nie mogą być uznane za przychód ze stosunku pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że brak było podstaw do doliczenia ubezpieczonym: M. K., B. K., G. K., H. N. do podstaw wymiaru składek wskazanych w zaskarżonych decyzjach, przychodu z tytułu bezpłatnego zakwaterowania w czasie oddelegowania do pracy w Niemczech, a tym samym do oskładkowania tego przychodu.

W zaistniałym stanie faktycznym i prawnym, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżone decyzje i orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł wskazując na przepisy art. 98 kpc oraz § 6 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.02.163.1348).

Na podstawie art. 19 kpc Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu przyjmując, że stanowi ona różnicę pomiędzy składką na ubezpieczenie społeczne ustaloną przez organ rentowy z uwzględnieniem kosztów zakwaterowania a składką nie uwzględniającą tych kosztów.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w całości wniosło Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. w B., zarzucając wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z 27 sierpnia 2004r. w zw. z art. 81 ust. 1 ustawy, poprzez pominięcie wyłączenia kwot stanowiących koszty zakwaterowania z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych, pomimo iż organ rentowy doliczał kwoty odpowiadające wysokości kosztów zakwaterowania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne;
2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 25 i 26 kpc poprzez błędne ustalenie wartości przedmiotu sporu poprzez przyjęcie, że stanowi ona różnicę pomiędzy składką na ubezpieczenie społeczne ustaloną przez organ rentowy z uwzględnieniem kosztów zakwaterowania, a składką nie uwzględniającą tych kosztów, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego zasądzenia od organu rentowego na rzecz odwołującej się Spółki, zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

W oparciu o te zarzuty wniesiono o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i wyłączenie kwot stanowiących koszty zakwaterowania również z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych,
- zasądzenie od organu rentowego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za I instancję:
- za postępowanie z udziałem zainteresowanego H. N. kwoty **180,00 zł**,
- za postępowanie z udziałem zainteresowanego M. K. kwoty **2.400,00 zł**,
- za postępowanie z udziałem zainteresowanego G. K. kwoty **600,00 zł**,
- za postępowanie z udziałem zainteresowanego B. K. kwoty **2.400,00 zł**,
- zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania w drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący podkreślił, że Sąd I instancji rozstrzygając przedmiotową sprawę słusznie stanął na stanowisku, że zaliczenie świadczenia

w postaci bezpłatnego zakwaterowania, jako przychodu pracownika z tytułu stosunku pracy możliwe jest w sytuacji, gdy takie świadczenie pochodziło z majątku pracodawcy. W przypadku, gdy dane świadczenie pochodziło od osoby trzeciej, nie sposób go uznać jako przychód w rozumieniu przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, jednak w pkt 1 sentencji wyroku Sąd nakazał organowi rentowemu wyłączyć jedynie z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych, kwoty stanowiące koszty zakwaterowania, a nie nakazał wyłączenia tych kwot także z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

W związku z powyższym, według apelującego błędne jest rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 wyroku Sądu I instancji i wyłączenie kosztów zakwaterowania jedynie z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

W dalszej części apelacji wskazano, że na podstawie art. 19 kpc Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu przyjmując, że stanowi ona różnicę pomiędzy składką na ubezpieczenie społeczne ustaloną przez organ rentowy z uwzględnieniem kosztów zakwaterowania a składką nieuwzględniającą tych kosztów. Takie ustalenie spowodowało, że Sąd ustalił wynagrodzenie pełnomocnika na podstawie art. 98 kpc oraz w oparciu o § 6 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. 2002 Nr 163 poz. 1348 ze zm).

Apelujący podkreślił, że w przedmiotowej sprawie wartość została podana przez pełnomocnika odwołującej się Spółki (...), w piśmie z dnia 14 czerwca 2010r., który wykonując zobowiązanie Sądu, podał wartość przedmiotu sporu w stosunku do poszczególnych zainteresowanych. Nie bez znaczenia jest, zdaniem skarżącego, norma prawna zawarta w art. 25 § 2 kpc, zgodnie z którą, po doręczeniu pozwu sąd nie może dokonać sprawdzenia przedmiotu sporu z urzędu, a jedynie na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Podana wartość nie była kwestionowana przez organ rentowy, a Sąd nie zarządził dochodzenia w celu jej sprawdzenia. W związku z tym, skoro Sąd nie miał możliwości sprawdzić podanej przez pełnomocnika wartości sporu, to tym bardziej nie mógł dokonać w tej kwestii modyfikacji. Wskazana przez pełnomocnika odwołującej się wartość stanowiła wartość przedmiotu sporu i jej ustalenie przez Sąd może nastąpić tylko jeden raz.

Kontynuując swoje zarzuty apelujący podniósł, że rozstrzygnięcie o wysokości kosztów zastępstwa prawnego w oparciu o § 2 rozporządzenia, zgodnie z którym sąd zasądza opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, jest niezwykle krzywdzące dla pełnomocnika odwołującej się, gdyż powoduje domniemanie, iż pełnomocnik nie wykonał niezbędnego nakładu pracy, uzasadniającego zasądzenia na jego rzecz stawki minimalnej, określonej w § 6 rozporządzenia.

Nie bez znaczenia jest fakt, zdaniem skarżącego, że wszystkie czynności były bardzo czasochłonne, pomimo iż miały podobny charakter. Pełnomocnik Spółki (...) uczestniczył osobiście w rozprawach, odbywał wielokrotnie rozmowy z prezesem odwołującej się oraz pracownikami biurowymi, prowadził bardzo obszerne akta sprawy, dokonywał wycień, co wiązało się z bardzo dużym nakładem pracy, który powinien zostać w sposób rzetelny uwzględniony przez Sąd.

Zaznaczono, że w analogicznych sprawach, które toczyły się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach i dotyczyły doliczenia przez organ rentowy do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne zainteresowanych pracowników Spółki (...), kosztów zakwaterowania zapewnianego bezpłatnie przez inny podmiot niż pracodawca - niemieckiego kontrahenta, które zostały już rozstrzygnięte przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, Sąd Apelacyjny stawał na stanowisku, że przedmiotem sporu w tych sprawach była wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne. Wysokość stawki minimalnej stanowiącej podstawę zasądzenia opłaty za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego zależy od wartości przedmiotu sprawy, którą

w rozstrzyganych sprawach określała wysokość kosztów zakwaterowania pracowników, o jaką - zdaniem organu rentowego - należało powiększyć podstawę wymiaru składek (sygn. III AUa 88/11).

W związku z powyższym, w oparciu o § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, który ustala stawki minimalne opłat za czynności adwokackie w stosunku do wartości przedmiotu sprawy, apelujący wniósł o zasądzenie wynagrodzenia, w przypadku każdej zaskarżonej decyzji, tj.:

- za postępowanie z udziałem zainteresowanego H. N., którego wartość przedmiotu sprawy wynosiła – 1.150,48 zł, kwoty **180,00 zł**;

- za postępowanie z udziałem zainteresowanego M. K., którego wartość przedmiotu sprawy wynosiła - 10.212,01 zł, kwoty **2.400,00 zł**;

- za postępowanie z udziałem zainteresowanego G. K., którego wartość przedmiotu sprawy wynosiła – 4.219,74 zł, kwoty **600,00 zł**,

- za postępowanie z udziałem zainteresowanego B. K., którego wartość przedmiotu sprawy wynosiła - 19.529,46 zł, kwoty **2.400,00 zł**

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniesiono, że samo pominięcie w sentencji wyroku słów „i zdrowotne” nie stanowi podstaw do wzruszenia wyroku w trybie apelacji, ponieważ nie narusza powołanych przez (...) Sp. z o.o. przepisów. W sprawie wystarczające jest, według organu rentowego, sprostowanie wyroku, bądź dokonanie wykładni przez Sąd Okręgowy.

Co do drugiego z podnoszonych przez apelującego zarzutów, a mianowicie naruszenia prawa procesowego poprzez błędne ustalenie wartości przedmiotu sporu, jako różnicy między składkami na ubezpieczenie społeczne ustalone przez organ rentowy z uwzględnieniem kosztów zakwaterowania, a składkami nie uwzględniającymi tych kosztów, Zakład wniósł o jego oddalenie.

Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rozwiązanie przyjęte przez Sąd Okręgowy w Katowicach, zgodnie z którym wartość przedmiotu sporu stanowi różnica w wydatkach obliczonych przez Zakład przy uwzględnieniu kosztów zakwaterowania, a wydatkach bez wliczania kosztów zakwaterowania, jest prawidłowe i znajduje pokrycie w normie art. 19 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Ponadto, rozstrzygnięcie to jest spójne z wykładnią przyjętą przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, sygn. Akt III AUz 221/11.

Sąd Apelacyjny uznał , że:

-apelacja w zakresie żądania wyłączenia kwot stanowiących koszty zakwaterowania również z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych podlega odrzuceniu, zaś

-wyrok w pozostałej części, dotyczący rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego podlega uchyleniu i przekazaniu w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Postanowieniem z dnia 1 lutego 2012r. Sąd Okręgowy sprostował niedokładność pisarską w punkcie 1 wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 listopada 2011r., przez dodanie po słowach „podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne” słów „i zdrowotne”.

Wypada przypomnieć, że sprostowanie wyroku w trybie art. 350 kpc służy przywróceniu rzeczywistej woli sądu orzekającego, o ile zachodzi pewna niezgodność pomiędzy rzeczywistą wolą i wiedzą sądu orzekającego, a ich wyrażeniem na piśmie. Tak więc sprostowanie orzeczeń sądowych prowadzi do przywrócenia w treści dokumentu

orzeczenia - bez potrzeby uruchamiania nadzoru judykacyjnego - rzeczywistej woli składu sądownego. Z tej też racji, sprostowanie jest czynnością o charakterze deklaratoryjnym. Sprostowanie omyłki ma moc wsteczną od chwili wydania wyroku, a nie od daty postanowienia czy uprawomocnienia się postanowienia o sprostowaniu.

Z kolei, zgodnie z art. 367 § 1 kpc od wyroku sądu I instancji przysługuje apelacja do sądu II instancji z tym zastrzeżeniem, że wyrok zasadniczo może być zaskarżony tylko w takiej części, w jakiej istnieje i tylko w zakresie, w jakim żądania

i wnioski strony nie zostały uwzględnione przez sąd I instancji. Co do zasady bowiem przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu, określanego mianem gravamen, a ten oznacza pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją orzeczenia, wynikającej z porównania zakresu żądania i treści rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r.,

II CZ 22/06, LEX nr 196615). W innym przypadku apelacja - z braku substratu zaskarżenia - jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie

(art. 477⁹ i art. 477¹⁴ kpc). Inaczej mówiąc, w sprawach tych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji, w granicach jej treści i przedmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011r., III UZ 1/11, LEX nr 846597 i orzeczenia w nim powołane).

W niniejszej sprawie wskutek sprostowania zaskarżonego wyroku przez Sąd Okręgowy, orzeczenie nim objęte uwzględniło w całości żądanie odwołującego Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B., zawarte w odwołaniu od decyzji, poprzez zmianę zaskarżonych decyzji i nakazanie organowi rentowemu wyłączenia z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne H. N., M. K., G. K., B. K., kwot stanowiących koszty zakwaterowania.

Tym samym zarzut apelującego dotyczący naruszenia prawa materialnego, tj. art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z 27 sierpnia 2004r. w zw. z art. 81 ust. 1 ustawy, poprzez pominięcie wyłączenia kwot stanowiących koszty zakwaterowania z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych, jak i wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i wyłączenie kwot stanowiących koszty zakwaterowania również z przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych należy uznać za niedopuszczalny.

Apelujący miałby interes prawny w zaskarżaniu orzeczenia, jeżeli nie uzyskałby tych wszystkich korzyści prawnych, jakie powinno zapewnić mu orzeczenie wolne od wad, a więc w sytuacji gdyby zachodziła różnica między zgłoszonymi przez niego wnioskami w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a sentencją wyroku. Tymczasem Sąd Okręgowy w całości uwzględnił odwołanie, wobec czego nie zachodzi w sprawie stanowiące przesłankę zaskarżenia wyroku pokrzywdzenie skarżącego (gravamen).

Z tych względów na mocy art. 373 kpc Sąd Apelacyjny odrzucił apelację w tym zakresie, jako niedopuszczalną.

Natomiast usprawiedliwione okazało się zaskarżenie orzeczenia w części odnoszącej się do zamieszczonego w punkcie 2 sentencji wyroku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego.

W punkcie 2 wyroku Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. kwotę 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadniając to rozstrzygnięcie, Sąd ograniczył się do wskazania jedynie podstawy prawnej orzeczenia o kosztach, tj. art. 98 kpc oraz § 6 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.02.163.1348).

Przedstawienie uzasadnienia rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego poprzez wskazanie jedynie podstaw prawnych, uniemożliwia Sądowi Apelacyjnemu dokonanie kontroli prawidłowości orzeczenia w tym zakresie. Uzasadnienie wyroku, w którym zawarte jest zaskarżone postanowienie, nie zawiera wskazania motywów, którymi kierował się Sąd Okręgowy rozstrzygając o kosztach zastępstwa procesowego. Niewystarczające jest odwołanie się przez Sąd wyłącznie do art. 98 § 1 kpc, ustanawiającego dwie zasady rozstrzygania o kosztach: zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę zwrotu kosztów niezbędnych i celowych, jak i § 6 i § 2 rozporządzenia dotyczące ogólnej zasady zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego jak i wskazujące wysokości stawek minimalnych w sprawach cywilnych. Brak wskazania motywów, którymi kierował się Sąd Okręgowy orzekając o kosztach zastępstwa procesowego oznacza, że uzasadnienie w części dotyczącej zaskarżonego postanowienia nie odpowiada wymogom przewidzianym w art. 328 § 2 kpc, a co jest niezbędne do oceny zasadności podniesionych w zażaleniu zarzutów. Z tych względów rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego, zawarte w pkt 2 wyroku z mocy art. 386 § 4 kpc podlega uchyleniu i przekazaniu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego, Sąd Okręgowy będzie miał na uwadze, że w niniejszej sprawie połączone zostały sprawy o sygn. XI U3248/09, sygn. XI U 2757/09 oraz sygn. XI U 2756/09 i sygn. XI U2755/09 do łącznego rozpoznania i wyrokowania.

Takie połączenie spraw do jednoczesnego rozpoznania w trybie art. 219 kpc ma jedynie techniczny charakter i nie oznacza powstania jednej nowej sprawy. Każda z połączonych spraw zachowuje samodzielność, wymagającą odrębnego rozstrzygnięcia. Połączenie tych spraw do łącznego rozpoznania i wyrokowania spowodowało, że po stronie odwołujących się wystąpiło współuczestnictwo formalne (art. 72 § 1 pkt 2 kpc). Współuczestnictwo to charakteryzuje się brakiem materialno prawnej więzi między współuczestnikami, a ich współwystępowanie po jednej ze stron procesu ma charakter stricte procesowy. W takiej sytuacji istnieje jedna sprawa wyłącznie w znaczeniu formalnym (technicznym) i jednocześnie występuje tyle przedmiotów sporu (zaskarżenia), ilu jest współuczestników formalnych, bowiem każdy z nich mógłby występować w procesie samodzielnie, tok postępowania w stosunku do każdego z nich jest niezależny, różne też mogą być rozstrzygnięcia w stosunku do każdego ze współuczestników. Stąd też obliczenie wartości przedmiotu sporu (a następnie zaskarżenia) i w konsekwencji ustalenie kosztów zastępstwa procesowego musi nastąpić oddzielnie dla każdej z tak połączonych spraw (orzeczenie SN z dnia 2 lipca 2009r., III PZ 5/09, LEX nr 551888).

Ustalając wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy będzie miał na uwadze prawidłowo przyjętą wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia. Nie ulega wątpliwości Sądowi Apelacyjnemu w niniejszym składzie, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie jest wysokość podstawy wymiaru składki, jednakże wartość przedmiotu sporu, zgodnie z art. 19 § 1 kpc - należy obliczać jako roszczenie należne organowi rentowemu - w postaci dopłaty składki na stosowne ubezpieczenie - jako różnicy pomiędzy wysokością składki uiszczonej, a należnej za okres objęty decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W tym miejscu należy jeszcze dodać, że zarzut skarżącego, że sprawdzenie wartości przedmiotu sporu może nastąpić po doręczeniu pozwu wyłącznie na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór, co do istoty sprawy, jest niesłuszny. Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach stwierdzał, że oznaczenie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia podlega w uzasadnionych przypadkach sprawdzeniu przez sąd na podstawie art. 25 § 1 kpc. Przepis ten daje sądowi możliwość sprawdzenia z urzędu podanej przez skarżącego wartości przedmiotu zaskarżenia, jeżeli istnieje wątpliwość, co do właściwego jej określenia, przy czym sprawdzenie to polega na sprawdzeniu danych stanowiących podstawę określenia wartości przedmiotu sporu i sposobu obliczenia stosownie do reguł określonych w art. 19-24 kpc. Z przepisu art. 25 § 1 kpc nie wynika przy tym dowolność sądu w tym zakresie, lecz w istocie jego

obowiązek podjęcia odpowiednich działań w każdym przypadku, w którym pojawi się wątpliwość co do prawidłowego określenia podanej przez skarżącego wartości przedmiotu zaskarżenia.

Stanowisko to jest tym bardziej uzasadnione, że w niniejszej sprawie pełnomocnik odwołującego w odwołaniach od zaskarżonych decyzji nie wskazał wartości przedmiotu sporu, a uczynił to dopiero wykonując zarządzenie przewodniczącej Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu poprzez złożenie pisma procesowego, w którym wskazał podstawy i sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a które zostały zakwestionowane przez organ rentowy i Sąd. Doprowadziło to do weryfikacji i ustalenia przez Sąd wartości przedmiotu sporu, jako różnicy pomiędzy składką na ubezpieczenie społeczne ustaloną przez organ rentowy z uwzględnieniem kosztów zakwaterowania, a składką nie uwzględniającą tych kosztów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego, zawartego w pkt 2 wyroku i w tym zakresie sprawę z mocy art. 386 § 4 kpc przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

/-/SSO del.E.Kocurek-Grabowska /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR